

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Synopsis Annalium Societatis Jesu In Lusitania

Francus, Antonius

Augustæ-Vindelicorum, M. DCC XXVI.

Annus 1637. Soc. 98.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72313](#)

Templum
Loandense.

paronem Hollandicum, Pacomio inter pericula Lusitanos animante. Pugnâ confessâ, Benguelensis Praefectus Pacomium rogar, vellet tum concionando, tum excipiendo confessiones, præstò esse præsidarii. Paruit piissimis omnium votis. Hoc anno manus suprema Loandensis Collegii templo est imposita: totum opus lævigato constructum lapide præfert spectandam pulchritudinem.

Annus 1637. Soc. 98.

Mors P. Geor-
gii Cabralii.

Nonnulli præstantes viri hoc anno desiderati sunt. Tertiâ die Maji Algodrii, ubi natus fuerat, P. Georgius Cabralius. Venit ad Religionem nostram Conimbricæ anno 1587. instructus sub disciplina P. Vasco Pi- rii tironum Magistri excellentissimi. Cum Georgius conceperet profundam tristitiam ob tironem quendam dimissum, metuens, ne quid simile contingere libi; Magister divinitus cognoscens turbatum animum, & mæroris causam, ad se vocat Georgium: Ne, inquit, fili mi turberis, vives, & morieris in Societate: eris Theologæ Professor, & in ea Doctor.

2. Humaniores litteras, Rhetoricam, Philosophiam, ac Theologiam docuit Conimbricæ, postea migrans Eboracum, eandem professus scientiam, ac laureatus Doctoris gradu rediit Conimbricam, ad moderandam primariam cathedram in Collegio nostro. Unus fuit è litteratissimis hujus Provinciae. Ulyssipone plurimum ab omnibus consultus, præfertim ab Inquisitionis tribunal, Egit confessarium Georgii Lancastrii & Julianæ Ducum Aveirensum. Natura ipsa eum formavit beneficium etiam immeritis. Erant illius mores incorrupti. Dionysius Mellus promotus ad insulas Visenses expediti PP. Georgium Cabralium, & Andream Gomium, quos secum haberet in prima dicecisit lustratione.

3. A multis annis Algodrium Georgii patria factionibus & odiis inardebat. Episcopus illi negotium commendat has discordias extingendi, quod confecit maximo popularium omnium bono & solatio. Ex immido labore sanguinem coepit evomere, cum non inveniretur malo remedium, ad supremum agonem optimè dispositus in pace quievit. Grata patria solemnissem ei parentavit, lapidemque sepulchralem statuit cum lemmate inciso.

Obit P. Non-
nius Macca-
nius Affi-
dens.

4. Gravius adhuc vulnus acceperimus obeunte V. P. Nonio Macarenio Affidente Romæ pro Lusitania. Patriam natum est Montem majorem novum diœcesis Eborense, heros primaria Nobilitatis, de quo non semel injecta mentio. Consanguineus fuit P. Macarenii Legati Lusitani, qui S. Franciscum Xaverium deduxit in Lusitaniam. Societatem ingressus, cum studebat Grammatica primis elementis. Peregit nonnullas missiones in Algarbiis, vocatus ab Episcopo fratre suo. Rexit Domum Farensem à suo fratre fundatam, Colle- gium Ulyssiponense, Conimbricense, ac Domum Professam divi Rochi, Dux optimus exemplo magis, quam imperio. Romæ pollebat gratiâ Pontificis, qui id temporis regnârunt, & purpuratorum Patrum, quâ ad res nostræ Societatis promovendas usus est. Laboravit plurimum in acceleranda apoteosi SS. Patrum nostrorum Ignatii, & Francisci Xaverii. Virtutem & affabilitatem suavissimam Nonii cum nostri, tum externi mirum dilexerunt. Erat enim Romæ instar communis parentis omnibus Lusitanis, illuc sua negotia procurans. Fatalis mortis imperium sub sua, an ad melioris vitæ jura transcriptis 17. Junii.

Obeunt P. In-
nocentius Al-
banus, & P.
Emman.
Gouvea.

5. In Domo Professa D. Rochi supremum effudit anhelitum P. Innocen- tius Albanus Italus Principis Mantuanæ Lusitaniam gubernantis Confessorius. De ipso habet Codex defunctorum: Venit ex Italia cum Principe, cui fuit à confessionibus usque ad mortem. Erat Coadjutor spiritualis jam octogenarius, plurimum alienus à commercio cum domesticis & externis. Tempus residuum à pa-

à palatii confessionibus in suo conterebat cubiculo. Vir sincerus, & studiosus de milionis proprie. Semper communem domū secutus ordinem, in quo cunctis erat exemplo. Mortuus est decimā sextā Februarii. Eboræ mense Julio inter homines agere desit P. Emmanuel Gouvea Goveensis in dioecesi Conimbricensi. Philosophiam tradidit Brachara & Conimbricæ, quæstiones de conscientia Eboræ. Tandem postremis annis ibidem nosnos docebat Græcam lingua. Omnes eum tanquam optimum religiosum suspexere.

6. His funeribus adjungo obitum Nobilissimæ Dominæ Joannæ Vasconcellæ, sororis nostri Antonii Vasconcelli scriptoris de Regibus Lusitanis. Moritur Jo Anna Vasconcella, Societas Beneficiorum. Hæreditarius illi sicut amor in nostram Societatem. Ejus enim Illustrissimi, ac ditissimi parentes Bartholomæus Froyus, & Soeira Vasconcellia nostros tanquam suos amârunt. Plurimis subsidii juverunt Professam Domum, quæ neque arat, neque metit. Joanna post plures annos in Cœnobio de Sanctis, cuius erat monialis, transactos, ut Societatis frueretur doctrinâ, habitis legitimis facultatibus, relicto claustru, venit habitatum in ædibus Domui Professæ vicinis.

7. Ne claustrum pertæfa recessisse diceretur, statuit domo non egredi, nisi ad templum nostrum, ubi tres plerumque horas pietati vacabat, neque pluvio, aut æstuoso tempore omisit unquam. Frequenter per homologesim deters anima labibis se recreabat pane coeliæ suscepito. Ne nostros quidem admisit ad sermones familiares, nec eam aliquis, nisi in urgentibus, allocutus est. Succurrebat Domui crebris eleemosynis. Quidquid in usum Domus, & nostrorum de novo siebat ex tela linea, cum pedissequis, & ancillis suis ipsa elaboravit, vetera sarsit. Annos viginti coluerat hujusmodi sanctissimæ vita genus. Ajebat, felicissimam se existimaturam, si nullus dies efflueret, quin adiret templum nostrum. Facta est voti compos. Nam octavâ & decimâ Septembbris, feria VI. cum & confessione purgata, & Eucharistiâ refecta manè fuisset, sub vesperum subito mortis insultu prostrata diei sequentis horâ nonâ spiritum DEO reddidit. Sepulta in facello S. Spiritus templi nostri, ubi jacebant condita patris illius ossa. Benefactricem agnoscit Tironum, & Professorum Domus.

8. Gravis Societati nostræ accidit seditio adversus Regem. Eboræ turbo sumpsit principium, qui ex aliis oppidis in alia convolando penè totam Lusitaniam abstraxit. Nihil ægius ferebat gens Lusitana, quam dominium Regis externi. Præbuit ansam seditioni decretum Philippi Regis jubentis in album referri omnium Lusitanorum redditus, ut eorum semel tantum exigeret quintam partem. Publicato Ebora mandato Regis, sic plebs, ejusque Tribunus Sesindus Rodericus exarsit, ut factâ seditione Regius Prætor decreti promulgator ægræ mortem evaserit. Urbs se multis mensibus gubernavit, excusso Regis Catholici imperio. Multa illius seditionis causâ contigere, quæ reserre meum non est.

9. Exemplò Provinciæ nostræ Præpositus sub gravissimis injunxit poenam, ne quis nostratum directè, vel indirectè apud externos approbaret hujusmodi seditiones. Cum P. Franciscus Freirius tertia Dominicâ Adventus haberet in templo maximo concionem, sinistre nonnulli sunt interpretati ejus verba, tanquam factum laudasset. Ocyus eum in carcerem detrudi jussit Provincialis. Scipsere plurimi Nobiles ad Regem, quam iniquè Freirius id poenam sustineret. Responsum Matrito, vinculis solveretur; quod & factum sine mora, non expectato Provincialis imperio.

10. Quamvis nostri homines, præcipue P. Sebastianus Coutus, cuius apud Eborense erat authoritas maxima, laborassent plurimum in sedando populo, qui mense Novembri Regi est obsecutus: tamen apud Regem delati sunt ceu motores seditionis Eborensis. Videlicet, Sebastianus Coutus, Alvarus Piarius, Didacus Areda, & Gaspar Correa. Mandavit Rex, irent Madritum, sibi opus esse illorum prudentiâ, litteris, & consilio ad Lusitanæ motus temperando. Quò hac tenderent, subdorati tres, quæsidis ad vitandum iter prætexibus, se periculo subtraxerunt. Solus Gaspar concessit Madritum, licet purgasset

gasset crimina objecta, missus, velut in exilium, ad S. Felicis Residentiam; ubi, dum Lusitania non eversit in solium Joannem quartum, morabatur.

Profecti ad
Indiaam.

Patrocinium
S. Ignatii.

Patrocinium
S. Xaverii.

Res in Congo.

11. Indorum reductioni se accinxerunt quatuordecim, octo Lusitani, ceteri Hispani, & Itali. Plenum morbis & laboribus evenit iter. Occubuerunt morti Andreas Falconius, & Hiacynthus Rochia, sacerdotes; Joannes Turrianus, Paulus Mercurius, Emmanuel Silva, Joannes Godinius, & Emmanuel Leo, nondum initiati.

12. Oppidum Linariense dioecesis Conimbricensis turelam sancti Parentis Ignatii presentissimam experitur. Didacus Rodericus, uti suo loco dictum, oppidi parochus S. Ignatio facellum in templo suo considerat, ibi ieratis Divi reliquis, & instituta Sodalitate. Locusta nutrita in agris Idaniae ab annis tribus regionis segetes absumperat: hoc anno cœpit minari vastitatem Linario, & populis finitimus. Nam ejusmodi pestis nubes densissima quinque leucis in latum, in longum quatuor extenta solem ipsum obscurabat; ubi confidere insecta, nihil superfuit, quod non corrofissent. Linarium ad postenam opem è parœciis omnibus confluxerunt supplicantium agmina, Una vox omnium erat: *Sancte Ignati ora pro nobis.* Auditæ preces: nam nubes minacissima aliò transvolavit.

13. Magni Patris beneficio patrocinium à magno ejus filio præstitum subnecto. Moymenta in Lamecensi dioecesi Maria de Incarnatione divi Benedicti sanctimonialis morbis omnem medicinam respontibus à plurimis annis laborans, demum hoc anno liberatur. Promittebant sanitatis spem Medici, si concederet ad salutares aquas. Id amanti religiosum claustrum non placebat. Noster Balthasar Saraiva, Mariae frater, ad eam mittens impressam chartæ effigiem Xaverii admonet, tenter prius Divi patrocinium. Paruit monenti. Deinde dies duodecim abundantissime sudorem effudit, & integræ sanitati est restituta.

14. Rogavit præterea Divum suum, de vivis abiret intra sex mentes, si vitam esset ductura minus gratam Deo. Preces auditæ: certior enim facta die mortis, quamvis Medici, & moniales affirmanti aurem non praberent, vitam reliquit. Commendarat sororibus suis, quotannis celebrarent solem pompâ diem festum S. Xaverii. Jus sit elaborari simulacrum Divi, quod est in templo locatum. Propterea singulariter apud ejus cœnobii moniales, & oppidum sunt aucta in Patronum suum Xaverium obsequia.

15. Nondum periculis vacat Congense Collegium. Gregorius, de quo antecedenti memoratum anno, Rege devicto, & in prælio cadente, sibi fuga consulens recessit ad Batensem regionem. Ut erat inquietus, populos incitat adversus Regem Alvarum sextum, & exercitu constato, tendit in urbem, Regnique curiam. Nihil latebat Regem, & ipse comparatas copias educit in perduelles. Spe fretus P. Michaël Alphonsus se Gregorii, & aliorum animos inflexurum, ut Regi suo auscultarent, & sine sanguine transfigeretur negotium, castra adit, facultatem rogat convenienti Gregorium. Excipitur singularibus obsequiis. Declaranti causam respondet Gregorius, se, Comitesque suos non posse tuto Regem armatum coram alloqui, vel invito Rege laniando ab exercitu: debere Regem in urbem recipi, atque exercitum dimittere, tum si illus adituros conspectum.

16. Interim Rex metuens, ne Michaël ab hoste retineretur, voce præconis, sonante instrumento regio, quod Nigri appellant *Mucuncum*, jubet per castra publicari, donanda quinque mancipia, aliisque dona militi, qui Michaëlem servasset incolumem. Post hæc adevit cum responso Michaël. Rex indignum ratus sibi legem scribi; nec decorum sibi esse retrocedere: de more enim gentis, quounque die recederet, miles solutâ disciplinâ, deferto Rege, dilabitur in solum patrium. Illud quoque contigit in hostium castris, quod Gregorius eadem cæremoniâ promiserit quinque mancipia, ac munera Conservatori P. Michaëlis Alphonsi. Adeò utrisque par cura fuit de salute viri sibi charifimi.

17. Cùm

17. Cùm nollent hostes arma ponere, Rex desperatā concordiā, pannis vexillis, sonante classico, in hostem ducit exercitum. Tantus Gregorium, ejusque copias terror occupat, ut nec sustinuerint primum impetum: unusquisque profugit, quò sius eum rapuit metus. Gregorius è fuga retractus persolvit scelerum penas; nam coram Rege flagellis cælus, sectis pedibus, ac manibus, avulso capite, laceratus in frusta igni tosta, ac projecta voranda canibus. Contigerat ante prælium, ut veneficus Gregorio suaderet obtinendam victoriam, si milites ferrent è zonâ pendentia cervorum cornua veneficiis imbuta. Quo cognito, Rex Alvarus imperavit, nullus de suis ut prodiret in aciem, quin portaret è cinctu suspensam crucem.

18. P. Michaël, priusquam acies configerent, se in Collegium contulerat, auditâ Regis confessione, & eodem munito divinis epulis, crudeli morbo in lectum dejicitur. Alvarus lætissimus successu felice, urbem ingressus, adiit nostram domum, eō Canonicī processere, ut sub umbella deducerent in templum maximum, ac Regiam. Ut erat piissimus, iussit sub umbella deferri sanctissimæ Virginis simulacrum, quod habuerat secum in castris; ipse superpelliceo sumpto, inq̄ manū thuribulo progreditur ante simulacrum, & odorā flammatâ Magnam Matrem veneratur, gratiasque agit ob hostes débellatos.

19. Regnum Loangum à Congo separat Zairus flumen. Illius Rex po-
stulavit ad se mitti viros de nostris; alias enim nolebat, qui populos erudirent fidei mysteriis. Penuria sacerdotum causa fuit, quò minus Loangensi satisficeret. Rex Dongensis, cuius filius ab annis decem educabatur in Collegio nostro, pariter ad se de nostris mitti petiit sacerdotem. Regina Ginga, nata in Angolæ perniciem, magnopere desideravit mutuum cum nostro Collegio commercium. Ad conciliandos Patrum animos dono misit Regionis suæ munera, ebur, & mancipia. Rejecerunt Patres munera, cùm inutilia censerent ulla benevolentia signa à Regina dedita moribus corruptissimis, cuius essent epulæ delicatores puerorum jecinora, & puellarum papilla.

20. Mazagoniæ in Africa morabantur per hos annos Christophorus Aze-
vedus, & Bartholomæus Teureirus; hunc anno præsenti mors ex hominum con-
tubernio proturbavit, incolarum non modico luctu propter religiosissima sancti-
tatis exempla, quibus se probaverat legitimum Societatis filium.

Annus 1638. Soc. 99.

Quinque Lusitani ex Europa ad Indos se recepere. Unius cursum Anto-
nii Coëli nondum sacris initiati mors intercidit. Ad Residentiam Ca-
pitis viridis missus est P. Joannes Gomius Minister Juniorum Conim-
bricæ. Ad Hyberniam ex Conimbricensi Collegio transit P. Guilielmus Ur-
leus. In Angolam septem vela solverunt unâ cum Visitatore P. Gregorio Lui-
fio, qui annis octo fuerat in insulis Assorum, & rexerat Angrense Collegium.
Sub finem Maji sublatis anchoris in altum proiecti. Ad oram Guineæ capti
sunt ab Hollandi myoparone, spe mitius tractati ab Hæreticis, cùm novus
Præfectus, altero in pugna cæso, quodam pietatis sensu imbutus vir esset
humanissimus.

2. Sesquitercio mense sub ejus fuerant potestate. Delati ad oram sal-
tus Leæna, inde navigantes ad insulam D. Jacobi sunt à piratis expositi remoto in
littore: à nostris illius Residentiæ habitatoribus humanissimè recreati. Cùm
navis Indica unâ cum Comite Linariensi, qui Proregem Indiae egerat, & nostro
Didaco Areda Linariensis Confessario, ad eam insulam appelleret; illam P. Gre-
gorius Luisius cum tribus socii conscendens revertit in Lusitaniam. Patres
duo Ruyfius Mellus, & Emmanuel Mendius, exemplo sane generoso, regressu
in patriam omisso, transeunt ad insulam à divo Thoma, & ex ea petiverunt An-
tonius Franco.

M m golam.